

АНАЛИЗА ЕФЕКТА НАЦРТА ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О УЏБЕНИЦИМА

1. КОЈИ СУ ПРОБЛЕМИ КОЈЕ ЗАКОН ТРЕБА ДА РЕШИ?

Нацрт Закона о изменама и допунама Закона о уџбеницима (у даљем тексту: Закон), који је припремило Министарство просвете, предвиђа унапређивање примене појединих законских решења у циљу обезбеђивања и унапређивања квалитета, доступности и праведности основног образовања и васпитања.

Овим изменама предвиђено је унапређивање примене појединих законских решења у смислу подршке остваривању прописаних циљева образовања и васпитања и то развијања личног и националног идентитета, развијања свести и осећања припадности Републици Србији, поштовања и неговања српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина на простору Републике Србије, развијања интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине, као и у делу обезбеђивања уџбеника и других наставних средстава за ученике, а у циљу обезбеђивања и унапређивања квалитета, доступности и праведности система образовања и васпитања.

Овим изменама обухваћене су одредбе које се односе на увођење обавезног наставног средства, односно националне читанке, као и оквир садржаја, затим процес припреме, укључујући и формирање ауторског тима и рецензентске комисије, надаље процес одобравања националне читанке и обезбеђивање средстава за финансирање набавке националне читанке. Осим тога, Нацрт Закона о изменама и допунама Закона о уџбеницима обухвата и одредбе које се односе на обезбеђивање бесплатних уџбеника за ученике, установе и полазнике, као и одредбе које се односе на начин обезбеђивања средстава за нискотиражне уџбенике.

Све наведено, а посебно питање нискотиражних уџбеника не би било могуће решити без доношења измена и допуна Закона, имајући у виду да ову материју није могуће уредити подзаконским актом, што је уједно и разлог који доношење закона чини јединим начином за решавање проблема.

2. КОЈИ СУ ЖЕЉЕНИ ЦИЉЕВИ ДОНОШЕЊА ЗАКОНА?

Циљ измена и допуна предвиђених Нацртом закона јесте увођење националне читанке као обавезног наставног средства за све ученике основног и средњег образовања и васпитања који наставу похађају на српском језику, те да се национална читанка користи у циљу развијања личног и националног идентитета, развијања свести и осећања припадности Републици Србији, поштовања и неговања српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина на простору Републике Србије, развијања интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине. Допуном је предвиђено да национална читанка обухвата садржаје програма предмета српски језик, односно српски језик и књижевност, свет око нас, природа и друштво, историја, географија, ликовна култура и музичка култура, у складу са планом и програмом наставе и учења за одређени разред, односно циклус основног и средњег образовања и васпитања, као и да обухвата садржаје предмета: 1) првог и другог разреда основног образовања и

васпитања; 2) трећег и четвртог разреда основног образовања и васпитања; 3) свих разреда другог циклуса основног образовања и васпитања; и 4) свих разреда средњег образовања и васпитања.

Циљ измена и допуна је детаљније уређује обезбеђивање средстава за финансирање припреме и набавке националне читанке за све ученике основних и средњих школа који остварују образовно-васпитни рад на српском језику у буџету Републике Србије, као и да начин и рокове доделе и враћања уџбеника и националне читанке који се финансирају средствима из буџета утврђује Влада

Осим тога, допунама је омогућено да се средства за финансирање набавке и доделе бесплатних уџбеника и приручника могу обезбедити и у буџету јединице локалне самоуправе, као и да надлежни орган јединице локалне самоуправе ближе одређује услове, критеријуме, начин и поступак финансирања, односно суфинансирања из буџета јединице локалне самоуправе.

Предвиђено је и да јединица локалне самоуправе средства ова средства може реализовати преко организационог облика чији је оснивач, да о својој одлуци да финансира, односно суфинансира набавку и доделу уџбеника и приручника, обавештава Министарство најкасније до 1. фебруара текуће календарске године за наредну школску годину.

3. ДА ЛИ СУ РАЗМАТРАНЕ МОГУЋНОСТИ ЗА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА БЕЗ ДОНОШЕЊА АКТА?

Доношење Закона о изменама и допунама Закона о уџбеницима условљено је доношењем новог Закона о основама система образовања и васпитања са чијим решењима се усклађују постојећа решења у сада важећем Закону о уџбеницима.

4. ЗАШТО ЈЕ ДОНОШЕЊЕ АКТА НАЈБОЉИ НАЧИН ЗА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА?

Проблеме, односно ситуације и усклађивања наведене у тачки 1. ове анализе ефеката не би било могуће решити без доношења измена и допуна Закона, имајући у виду да је ову материју није могуће уредити подзаконским актом, што је уједно и разлог који доношење закона чини јединим начином за решавање проблема.

5. НА КОГА ЋЕ И КАКО НАЈВЕРОВАТНИЈЕ УТИЦАТИ РЕШЕЊА У ЗАКОНУ?

Закон о изменама и допунама Закона о уџбеницима имаће позитиван утицај на ученике, родитеље, односно друге законске заступнике и на установе.

Решења у Нацрту закона утицаће на:

- ученике ствара се правни основ за унапређивање образовно васпитног рада, доступност квалитетнијем образовању и васпитању, бољи услови за образовање ученика. Појединачна решења посебно су елаборирана у делу Анализе ефеката закона који се односи на питање који су проблеми које закон треба да реши;

- родитеље - повећање квалитета образовања и васпитања њихове деце, финансирање, односно суфинансирање набавке уџбеника и других дидактичких средстава. Појединачна решења посебно су елаборирана у делу Анализе ефеката закона који се односи на питање који су проблеми које закон треба да реши;

- установе - повећање аутономије установе и унапређивање и рационалнија организација образовно-васпитног рада. Појединачна решења посебно су елаборирана у делу Анализе ефеката закона који се односи на питање који су проблеми које закон треба да реши.

6. КАКВЕ ТРОШКОВЕ ЋЕ ПРИМЕНА ЗАКОНА ИЗАЗВАТИ ГРАЂАНИМА И ПРИВРЕДИ, А НАРОЧИТО МАЛИМ И СРЕДЊИМ ПРЕДУЗЕЋИМА?

За спровођење нацрта Закона о уџбеницима није потребно обезбедити додатна средства у буџету Републике Србије, јер се сва предложена решења односе на измене у смислу другачијег приступа, другачијег начина организовања, надаље другачијег, односно прецизнијег формулисања одређених питања.

7. ДА ЛИ СУ ПОЗИТИВНЕ ПОСЛЕДИЦЕ ДОНОШЕЊА ЗАКОНА ТАКВЕ ДА ОПРАВДАВАЈУ ТРОШКОВЕ КОЈЕ ЋЕ ОН СТВОРИТИ?

Позитивне последице доношења Нацрта закона односе се на обезбеђивање доступности и квалитета основног образовања и васпитања.

С обзиром на то да нема додатних трошкова које ствара примена наведених законских решења, не може се ни говорити о њиховој оправданости, али се може констатовати да ће се систем учинити квалитетнијим и ефикаснијим и то:

- побољшан квалитет образовања и васпитања;
- већа ефикасност у коришћењу свих ресурса у образовању и васпитању, бољи квалитет образовно-васпитне понуде;

8. ДА ЛИ СЕ ЗАКОНОМ ПОДРЖАВА СТВАРАЊЕ НОВИХ ПРИВРЕДНИХ СУБЈЕКТА И ТРЖИШНА КОНКУРЕНЦИЈА?

Нацртом закона не подржава се стварање нових привредних субјеката. Предложени закон ни на који начин не ограничава тржишну конкуренцију.

9. ДА ЛИ СУ СВЕ ЗАИНТЕРЕСОВАНЕ СТРАНЕ ИМАЛЕ ПРИЛИКУ ДА СЕ ИЗЈАСНЕ О ЗАКОНУ?

У поступку израде Нацрта закона о изменама и допунама Закона о уџбеницима образовању и васпитању није прибављено формално изјашњење, али су у изради наведеног нацрта консултоване све заинтересоване стране.

На основу члана 41. став 3. Пословника Владе („Службени гласник РС”, бр. 61/06 – пречишћен текст, 69/08, 88/09, 33/10, 69/10, 20/11, 37/11, 30/13, 76/14 и 8/19 - др. пропис), Одбор за јавне службе Владе Републике Србије на седници одржаној 5. априла 2023. године, донео је Закључак 05 Број:

011-3000/2023, којим је одређено спровођење јавне расправе и утврђен је Програм јавне расправе о Нацрту закона о изменама и допунама Закона о уџбеницима (у даљем тексту: Нацрт закона). Јавна расправа је спроведена у периоду од 7. до 27. априла 2023. године. Прва трибина о предложеном Нацрту закона одржана је у среду, 19. априла 2023. године, у Новом Саду, друга трибина одржана је у петак, 21. априла 2023. године, у Нишу, док је трећа трибина одржана у понедељак, 24. априла 2023. године, у Београду.

У јавној расправи учествовали су представници Министарства просвете, Националног просветног савета, Завода за унапређивање образовања и васпитања, Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања, установа образовања и васпитања, Покрајинског секретаријата за образовање, прописе, управу и националне мањине-националне заједнице, представници невладиних организација и остали заинтересовани субјекти и појединци.

10. КОЈЕ ЋЕ СЕ МЕРЕ ТОКОМ ПРИМЕНЕ ЗАКОНА ПРЕДУЗЕТИ ДА БИ СЕ ПОСТИГЛО ОНО ШТО СЕ ЗАКОНОМ ПРЕДВИЂА?

Подзаконски акти за спровођење овог закона донеће се у року од две године од дана ступања на снагу овог закона.

Органи и организације надлежне за спровођење закона су државни органи, образовно-васпитне установе (основне школе, школе за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, основне музичке и балетске школе), заводи, покрајински секретаријат, органи јединице локалне самоуправе и други. Сви наведени органи и установе имају одговарајуће квалитетне ресурсе, уз напомену да су често њихове активности ограничене услед дефицита у квантитету тих ресурса (људски, материјални, финансијски).

Мере и активности за примену законских решења су организовање квалитетне обуке за директора, наставнике и запослене у установи, информисање свих заинтересованих страна, вредновање и самовредновање рада школа и запослених у школи, квалитетније и ефикасније праћење и оцењивање ученика и друго.